POZnań

Sprawozdanie z efektów pracy organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2014 r.

*mopr

Poznań, marzec 2015 r.

Spis treści:

I. Rodzinna piecza zastępcza w Poznaniu - wprowadzenie.....3

II. Zadania organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej 4

III. Efekty działalności Centrum Wspierania Rodzin„Swoboda".....6

IV. Efekty realizacji zadań przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie 12

V. Działania koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej 13

VI. Rekomendacje dotyczące rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej 14

VII. Wykresy:

1. Liczba rodzin zastępczych i ich typy w latach 2009-2014.....16
2. Liczba kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe w stosunku do kandydatów szkolących się i wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych 17

I. Rodzinna piecza zastępcza w Poznaniu

Celem realizacji przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest wsparcie rodziny w wypełnianiu jej funkcji wychowawczych. Piecza zastępcza (rodzinna i instytucjonalna) jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. W ramach rodzinnej pieczy zastępczej zapewnia się dzieciom całodobową opiekę i wychowanie w rodzinach zastępczych (spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej (prowadzonej w formie pogotowia rodzinnego, zawodowej bez specjalizacji i specjalistycznej) oraz w rodzinnych domach dziecka. Rodzinom zastępczym gwarantuje się wsparcie pedagogów, psychologów, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, przy założeniu współpracy podmiotów.

W Poznaniu w 2014 r. funkcjonowało 495 rodzin, co stanowi o 2% więcej niż w roku ubiegłym, w którym funkcjonowały 484 rodziny zastępcze. W ww. rodzinach przebywało 704 dzieci (w 2014 r. - 678 dzieci), o 4 % więcej w stosunku do roku 2014, w tym w rodzinach:

- spokrewnionych: 399 dzieci (315 rodzin);
- niezawodowych: 181 dzieci (152 rodziny);
- zawodowych: 124 dzieci (28 rodzin), w tym:
  - zawodowych (bez specjalizacji): 49 dzieci (12 rodzin);
  - pełniące funkcję pogotowia rodzinnego: 63 dzieci (9 rodzin);
  - specjalistyczne: 12 dzieci(7 rodzin).

W 2014 roku 6 zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem wielodzietnych rodzin zastępczych (funkcjonujących w oparciu o przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), w których przebywało 25 dzieci, przekształciło się w rodziny zastępcze zawodowe, co było związane z możliwością zwiększenia wynagrodzeń dla rodzinnych form pieczy zastępczej funkcjonujących w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ponadto w 2014 r. zostało utworzonych 5 nowych rodzin zastępczych zawodowych:

- 1 zawodowa (bez specjalizacji);
- 2 pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
- 2 specjalistyczne.

Zgodnie z przepisami ww. ustawy, zadaniem powiatu jest zapewnienie pomocy finansowej dla dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej.
Pomoc finansowa wypłacana jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu i obejmowała w 2014 r.:

- comiesięczne świadczenia dla **704 dzieci** na kwotę **5 588 248,00 zł,**
- jednorazowe świadczenia na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka dla **85 dzieci** na kwotę **154 311,00 zł**,
- dodatkową pomoc pieniężną w sytuacji losowej lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki dla **20 dzieci** na kwotę **9 805,00 zł**,
- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w wieku od 6. do 18. roku życia - raz w roku dla **34 dzieci** na kwotę **10 199,00 zł**,
- wypłacie świadczeń **13** rodzinom pomocowym na **25 dzieci** na kwotę **18 820,00 zł**

Ponadto uwzględniając pomoc finansową dla dziecka oraz wynagrodzenia dla 28 rodzin zastępczych zawodowych, 13 rodzin pomocowych, 19 osób zatrudnionych w 15 zawodowych rodzinach zastępczych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie przeznaczył w 2014 r. kwotę **7 018 264,00 zł** (w ub. roku: 7 641 324,00 zł.).

Do innych zadań powiatu, które są realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie należy również zapewnienie pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem osób, które po osiągnięciu pełnoletności opuszczają rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii i młodzieżowy ośrodek wychowawczy. Pomoc ta polegała na wypłacie:

- stałej miesięcznej pomocy na kontynuowanie nauki dla 268 osób (w 2013 r. :**262** osób) na kwotę **1 188 169,00 zł** (w 2013 r. : 1 172 462,00 zł);
- pomocy na usamodzielnienie dla **40** osób (w 2013 r. - 32 osób) – **187 899,00** (w 2013 r. – 164 814,00 zł),
- pomocy na zagospodarowanie (w tym formie rzeczowej) dla **53** osób (w 2013 r. - 55 osób) - **174 573,00** (w 2013 r. – 193 492,00 zł).

Ogółem przeznaczono na ww. pomoc **1 550 641,00 zł** (w 2013 r. – 1 530 768,00 zł.)

W ramach zapewnienia wsparcia mieszkaniowego usamodzielniającym się i usamodzielnionym wychowankom rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, w 2014 roku zapewniono pobyt w 4 mieszkaniach chronionych: uruchomione zostało jedno nowe mieszkanie przy ul. Drzymały 13/1 [7 miejsc] oraz przejęte zostały przez MOPR 2 mieszkania, które do marca 2014r. funkcjonowały w ramach Domu Dziecka Nr 2 w Poznaniu: przy ulicy Wierzbięcice 14/4 (4 miejsca) oraz ulicy Tokarskiej 11/11 [2 miejsca]. Łącznie zamieszkiwało w nich 23 pełnoletnich usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

II. Zadania organizatorów rodzinnej pieczy w Poznaniu

Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziły do systemu pieczy zastępczej **organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,** który jest formą instytucji wspierającej rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.

Prezydent Miasta Poznania zarządzeniem nr 763/2011/P z dnia 1 grudnia 2011 r. biorąc pod uwagę wieloletnie doświadczenie związane z pracą z rodziną i dzieckiem, które gwarantuje wysoki poziom realizacji zadań, postanowił wyznaczyć na organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej: Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda" i Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu, które są jednostkami budżetowymi Miasta. Zarządzeniem nr 333/2013/P z dnia 10 maja 2013 r. Prezydent Miasta Poznania uściślił zakres kompetencji obu organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej:

- **Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda" w Poznaniu powierzono realizację** następujących zadań:

1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń

oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także Kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka;
12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analiz dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
15) umożliwienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka uzyskania porady w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub w innej poradni specjalistycznej oraz podjęcia specjalistycznej terapii;
16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, umieszczonych w rodzinach zastępczych objętych działaniem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w Centrum Wspierania Rodzin "Swoboda" w Poznaniu;
17) zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej obejmujących opieką rodziny zastępcze na terenie Jeżyc, Wildy i Starego Miasta;
18) wydawanie opinii zarezerwowanych dla instytucji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, dotyczących obszaru i zakresu pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w Centrum Wspierania Rodzin "Swoboda";
19) przedstawianie Prezydentowi Miasta Poznania i Radzie Miasta Poznania, za pośrednictwem Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta, corocznego sprawozdania z efektów pracy.

- **Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Rodzinie w Poznaniu powierzono realizację następujących zadań:**

1) udzielanie informacji i przekazywanie dokumentacji dziecka przed jego umieszczeniem w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka (w ramach art. 47 ust. 1, 2 i 4 ustawy);
2) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, umieszczonych w rodzinach zastępczych objętych działaniem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Poznaniu, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;

3) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych, albo zaplanowanego wypoczynku;
4) zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej obejmujących opieką rodziny zastępcze na terenie Grunwaldu, Piątkowa i Nowego Miasta;
5) wydawanie opinii zarezerwowanych dla instytucji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, dotyczących obszaru i zakresu pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Poznaniu;
6) przedstawianie Prezydentowi Miasta Poznania i Radzie Miasta Poznania, za pośrednictwem Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych, corocznego sprawozdania z efektów pracy.

III. Efekty działalności Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda"

1. *Działania skierowane do kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka*

W 2014 r. Zespół Centrum wdrożył udoskonaloną procedurę kwalifikacyjną w stosunku do kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Opracowano nowy program „Szkolenia dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej", który został pozytywnie zaopiniowany i zatwierdzony decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej nr 4/2014/RZ z dnia 23.01.2014 r., na kolejne 5 lat.

W celu podwyższenia merytorycznego i praktycznego poziomu szkolenia kandydatów, poszerzono zagadnienia z zakresu psychologicznych aspektów sprawowania pieczy zastępczej oraz dodatkowo wprowadzono warsztat integracyjny. Zwiększono również liczbę godzin praktyk. Zmiana procedury kwalifikacyjnej, wprowadzona 09.04.2014 r., polegała na rozszerzeniu procesu diagnozy psychologicznej. Obecnie poza badaniem pedagogicznym oraz badaniem testami psychologicznymi, prowadzony jest również wywiad psychologiczny, co w efekcie pozwala na sporządzenie pełniejszej opinii psychologicznej na temat kandydata.

Należy jedynie przypomnieć, iż w 2013 roku Zespół Centrum pracował w oparciu o 5 programów szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. oraz w oparciu o scenariusze szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów na dyrektora placówki opiekuńczo wychowawczej typu rodzinnego.

Decyzja MPIPS pozwoliła udoskonalić prowadzoną procedurę kwalifikacyjną. Ponadto nowelizacja ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie 19 września 2014 r., wprowadziła wymóg posiadania przez kandydatów na rodzinę zastępczą (każdego typu) opinii psychologa o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, a także konieczność opiniowania przez psychologa, co dwa lata, rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych. Opracowano zasady realizowania nowego zadania i poszerzono narzędzia o specjalistyczne testy.

W ramach działania polegającego na przygotowywaniu osób do objęcia dzieci rodzinną pieczą zastępczą wykonywano badania psychologiczno-pedagogiczne, oceniające kompetencje osobowościowe i opiekuńczo-wychowawcze kandydatów; prowadzono szkolenia przygotowujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; wydawano świadectwa, decyzje i zaświadczenia kwalifikacyjne - po zakończonym procesie kwalifikacyjnym; wystawiono opinie dla kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione, którzy nie są zobowiązani do przejścia całej procedury kwalifikacyjnej.

Zespół zajmujący się przygotowywaniem osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zorganizował 172 spotkania, w tym:

L.p.	Rodzaj spotkania diagnostycznego	Liczba spotkań 2013	Liczba spotkań 2014
1.	Rozmowa wstępna	29	39
2.	Badanie pedagogiczne	31	34
3.	Badanie psychologiczne	27	36
4.	Spotkanie z psychologiem	39	63
	razem	**126**	**172**

Poniższa tabela przedstawia wybrane dane dotyczące przygotowania osób do objęcia dzieci rodzinną pieczą zastępczą.

L.p.	Dane	Liczba rok 2013*	Liczba rok 2014
1.	**Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej**	**45**	41
2.	**Liczba osób przystępujących do szkoleń (program podstawowy) po spotkaniach diagnostycznych**	**37**	**31**
3.	**Liczba osób, które przystąpiły do szkoleń na rodziny zastępcze niezawodowe**	**51****	**19**
4.	**Liczba osób, które przystąpiły do szkoleń na rodziny zastępcze zawodowe**	**24**	**4**
5.	**Liczba osób, które przystąpiły do szkoleń do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej**	**4**	**4**
6.	**Liczba osób, które przystąpiły do szkoleń na rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego**	**6**	**4**
7.	**Liczba osób, które przystąpiły do szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego**	**1**	**0**
8.	**Rezygnacja z dalszej kwalifikacji (szkolenia) na prośbę kandydata**	**4**	**0**
9.	**Liczba decyzji dopuszczających kandydatów do szkoleń, wydanych przez zespół kwalifikacyjny**	**76*****	**40*****
10.	**Liczba negatywnych decyzji wydanych przez zespół kwalifikacyjny**	**2*****	**4*****

* dane dot. 2013 r. obejmują osoby z 2012 r.,
** 30 osób stanowiło już rodzinę zastępczą na mocy postanowienia sądu.
***decyzja jest elementem wewnętrznej procedury w CWR „Swoboda"

W wyniku podjętych działań szkolenie ukończyło 31 osób. Zgodnie z procedurą kwalifikacji na rodziny zastępcze obowiązującą w CWR „Swoboda", kandydaci otrzymują świadectwo ukończenia szkolenia, co nie jest jednoznaczne z uzyskaniem zaświadczenia kwalifikacyjnego. Dla pełniejszej weryfikacji kandydatów, Zespół CWR „Swoboda" na posiedzeniach w sprawie wydania zaświadczenia kwalifikacyjnego dodatkowo analizuje możliwości sprawowania pieczy zastępczej przez kandydatów, wydając decyzję kwalifikacyjną. W 2014 r. wydano 40 pozytywnych decyzji kwalifikacyjnych i 4 decyzje negatywne (w tym dla osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkolenia w 2013 r.). Na podstawie tych decyzji, na wniosek zainteresowanych wydano 32 zaświadczenia

kwalifikacyjne (dla każdego małżonka oddzielne), co w praktyce jest tożsame z 20 przeszkolonymi rodzinami do sprawowania pieczy zastępczej.

2. *Okresowa ocena sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.*

Zgodnie z art. 131 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator rodzinnej pieczy jest zobowiązany do przeprowadzenia oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej. Sytuacja dzieci poniżej 3 roku życia jest oceniana co 3 miesiące, sytuacja dzieci starszych co 6 miesięcy.

W 2014 r. przeprowadzono 1 158 (w 2013 r. – 1086) okresowych ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. W skład Zespołu, który zebrał się 44 razy, wchodził każdorazowo: dyrektor CWR „Swoboda", psycholodzy, pedagodzy, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, prawnik , specjaliści pracujący z rodzinami

Na podstawie przeprowadzonej okresowej oceny sytuacji dzieci ustalono w Centrum wnioski dot. zasadności dalszego pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, tj. m.in.:

Lp.	Wyszczególnienie	% w 2013 r.	% w 2014 r.
1.	Pozostawienie dziecka w rodzinie zastępczej	60	52
2.	Pozostawienie dziecka w rodzinie zastępczej przy monitorowaniu funkcjonowania rodziny przez koordynatora i kuratora sądowego	20	26
3.	Pozostawienie dziecka w pogotowiu rodzinnym do czasu uregulowania jego sytuacji prawnej	5	9
4.	Rozważenie możliwości powrotu dzieci pod opiekę rodziców biologicznych	3	2
5.	Konieczność wglądu Sądu w sytuację opiekuńczo-wychowawczą dzieci ze względu na złożone problemy rodziny zastępczej (dzieci nie mają zapewnionych bezpiecznych i stabilnych warunków dla prawidłowego rozwoju)	2	1
6.	Rozwiązanie rodziny zastępczej ze względu na złożone problemy	2	0
7.	Przyspieszenie postępowania sądu w celu ustabilizowania sytuacji rodzinnej dziecka	0	4
8.	Sugestia zlecenia badań przez biegłego psychologa sadowego lub w RODK	2	1
9.	Umieszczenie dziecka w placówce np. MOW	1	0
10.	Inne wnioski	5	5

3. *Ocena rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej*

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodzinnej pieczy zastępczej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest zobowiązany do przeprowadzania oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej jej funkcji oraz jakości wykonywanej pracy (art. 132), co 2lata.

Ocena rodzin zastępczych opiera się na ocenie całości współpracy z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, na opiniach koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, wynikach spotkań rodziców zastępczych z pedagogami i psychologami CWR „Swoboda",

a także na samoocenie rodzin. Pracownicy dostrzegli, że rodziny zastępcze często nie zauważają swoich mocnych stron skupiając się na niepowodzeniach. Wskazują również trudności w codziennej pracy: „nadmiar biurokracji „(20%), „trudności w kontakcie rodzicami biologicznymi dziecka" (21%), „Zła sytuacja materialna" (16%). Wg rodziców zastępczych, ich największym sukcesem jest "zapewnienie dziecku stabilizacji" (92%), „dobry kontakt z dzieckiem (85%), „Szczęście dziecka" (74%).

W 2014 roku przeprowadzono ocenę wobec 162 rodzin zastępczych pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy:

L.p	Wyszczególnienie	% w 2013 r.	% w 2014
1.	Pozytywne	88	73,5
2.	Negatywne	8	2,5
3.	warunkowo pozytywne	4	22
4.	Odroczone	0	2

4.Specjalistyczne wsparcie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w tym wsparcie prawne

W ramach specjalistycznego wsparcia osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej prowadzono grupowe i indywidualne formy wsparcia, tj. warsztaty psychologiczno-pedagogiczne oraz grupę wsparcia dla opiekunów, zajęcia edukacyjno-terapeutyczne dla dzieci i młodzieży, indywidualne poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne. Oferta wsparcia została przedstawiona 262 rodzinom zastępczym. Z przeprowadzonych zajęć indywidualnych i grupowych skorzystało 197 rodzin, 65 rodzin, mimo zaproszenia do współpracy, nie wyraziło zainteresowania żadną proponowaną przez specjalistów, formą wsparcia.

W ramach **specjalistycznego wsparcia** dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, Centrum w okresie sprawozdawczym zrealizowało:

- **warsztaty psychologiczno-pedagogiczne dla rodziców zastępczych** - zajęcia prowadzone przez psychologa i/lub pedagoga (18 godzin spotkań, 13 osób wzięło udział)
- **warsztaty i treningi dla rodziców zastępczych**:

W 2014 r. łącznie przeprowadzono 77 godzin warsztatów i spotkań dla 37 rodziców zastępczych, m,in. na następujące tematy: „Komunikacja – wprowadzenie i pokonywanie barier komunikacyjnych", „płodowy Zespół Alkoholowy – rozpoznawanie i pomoc", „Rozwój wczesnodziecięcego przywiązania i zaburzenia więzi", Trening zastępowania agresji. Szczególny charakter miały warsztaty podczas „Czwartkowej Kawiarenki" dotyczące animacji czasów wolnego, rytuałów rodzinnych.

- **zajęcia edukacyjno-terapeutyczne dla dzieci i młodzieży** - prowadzone przez pedagogów CWR „Swoboda"
  - Od stycznia do grudnia łącznie przeprowadzono 23 zajęcia dla dzieci oraz 3 skierowane do dzieci i młodzieży w wieku 12-18 lat – „Treningi Zastępowania Agresji".
  - Imprezy i zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży: zwiedzanie Bramy Poznania ICHOT (23 osoby), udział w spektaklu Teatru impresarium z Krakowa (11 osób), warsztaty „Artystyczne lato w Poznaniu(10 osób), zabawa mikołajkowa (17 dzieci), warsztaty wakacyjne w CWR „Swoboda" (10 osób).

- zorganizowano konferencję pt. "Być świadomym rodzicem zastępczym", skierowanej do rodziców zastępczych, dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, organizacji pozarządowych działających w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Udział wzięły 94 osoby.
- zapewniono również wsparcie psychologiczne, porady pedagogiczne, dot. zdrowia i pielęgnacji dziecka, konsultacje fizjoterapeuty i rehabilitanta.

- zorganizowano szkolenia specjalistyczne – przeprowadzono szkolenie dot: **nowelizacji** ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (wzięło udział 16 osób), szkolenie dla spokrewnionych rodzin zastępczych (dla 12 osób).

Specjalistyczne poradnictwo prawne.
W ramach tej formy wsparcia udzielono 138 porad ustnych oraz sporządzono 65 pism procesowych i urzędowych. Przeprowadzono również szkolenie dla rodzin zastępczych z zakresu nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.
Łącznie z tej formy pomocy skorzystały 152 osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą.

Inne formy wsparcia dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą

Pozaszkoleniowe wsparcie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą realizowano w formie:

- **wsparcia wolontaryjne**

W ramach programu ,,Z nami" – zostań przyjacielem rodziny zastępczej, Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda" zajmowało się pozyskiwaniem i szkoleniem pełnoletnich wolontariuszy oraz koordynowaniem ich pracy. Kandydaci na wolontariuszy to głównie studenci poznańskich uczelni wyższych. Oferowali swoją pomoc przede wszystkim w: nadrabianiu zaległości szkolnych, bieżącej nauce języków obcych, matematyki i innych przedmiotów szkolnych oraz animacji czasu wolnego dzieci. Program „ Z nami" zakłada, ze każdy wolontariusz pracuje indywidualnie z jednym dzieckiem.

W 2014 roku przeszkolono 44 wolontariuszy (w 2013 - 53 wolontariuszy), pomoc świadczyło 31 wolontariuszy.
05.12.2014 r. CWR „Swoboda" zorganizowało spotkanie dla wolontariuszy z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza, na które zaproszono 45 osób. Z zaproszenia skorzystało 7 osób.
Ponadto podjęto działania promujące wolontariat poprze stronę internetową, media społecznościowe, dystrybucje ulotek informacyjnych.

- **wypożyczalnia gier, puzzli i książek**

W Centrum funkcjonują dwie bezpłatne wypożyczalnie - gier planszowych i puzzli oraz książek, utworzone z myślą o poznańskich rodzinach zastępczych. Zbiory obu wypożyczalni pochodzą od sponsorów. W 2014 r. z usług wypożyczalni gier regularnie korzystało 31 rodzin, a z wypożyczalni książek -14 rodzin.

Grupy pozycji	Ogólna liczba pozycji	Pozyskane w 2014 r.	Wypożyczone w 2014 r
Gry	228	35	131
Puzzle	72	6	6
Książki	1 218	237	25
razem	**1 518**	**278**	**162**

- udostępnienie rodzinom zastępczym **tablicy ogłoszeń**;

  Na tablicy można korzystać z rubryk: aktualności, sprzedam, kupię, oddam oraz jest umieszczona oferta wsparcia dla rodzin zastępczych.

- **działania promocyjne** rodzicielstwa zastępczego:

- aktualizowano stronę internetową oraz Fanpage na portalu społecznościowym Facebook. Zamieszczano informacje o aktualnych wydarzeniach dotyczących: wolontariuszy, kandydatów na rodziców zastępczych, rodzin zastępczych objętych wsparciem Centrum oraz bieżących informacji związanych z pieczą zastępczą w Poznaniu. Dodatkowo, wprowadzono nowe narzędzie monitorujące informacje o CWR „Swoboda" zamieszczane w Internecie.
- podjęto regularną współpracę z lokalnymi i ogólnopolskimi mediami. Organizowano zajęcia ze studentami Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego 20 w Poznaniu oraz uczniami poznańskich szkół średnich. Celem spotkań było m. in. przekazanie informacji na temat rodzicielstwa zastępczego.
- zaprojektowano i zakupiono następujące materiały: roll-up promujący działalność CWR „Swoboda", 1000 ulotek promujących pieczę zastępczą, 2500 z ofertą Klubu Dobrych Rodziców;
- w celu umożliwienia rodzinom zastępczym dostępu do informacji dotyczących porad specjalistycznych, aktualizowano bazę danych poradni specjalistycznych na terenie Poznania.

5.Szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne rodziców dzieci objętych rodzinną piecza zastępczą

Zadanie to było realizowane w ramach prowadzonego przez Centrum **Klubu Dobrych Rodziców (KDR).**
KDR zapewniał profesjonalne i interdyscyplinarne wsparcie dla rodziców biologicznych w zakresie podnoszenia ich kompetencji wychowawczych i społecznych, radzenia sobie z negatywnymi emocjami i stresem oraz prowadzenia gospodarstwa domowego.
W okresie sprawozdawczym wpłynęło 29 zgłoszeń rodzin do udziału w zajęciach Klubu Dobrych Rodziców, w tym 12 osób osobiście zgłosiło się do Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda" w Poznaniu, 5 osób zostało zgłoszonych przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z MOPR oraz z CWR „Swoboda" 4 osoby zostały zgłoszone przez pracownika socjalnego CWR "Swoboda", oraz przyjęto 8 zgłoszeń od zespołu ds. oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej i oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej jej funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Przyjęto również 8 zgłoszeń od osób, które wymagały jedynie wsparcia interwencyjnego, z jedną rodziną podjęto stałą współpracę.

Uczestnicy Klubu Dobrych Rodziców korzystali z poradnictwa specjalistycznego w zakresie wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i prawnego, a także ze szkoleń o tematyce: pielęgnacja dziecka i niemowlęcia/dbanie o zdrowie rodziny, poruszanie się na rynku pracy, budżet domowy, gotowanie - żywienia człowieka, utrzymywanie odzieży w dobrej jakości, sprzątanie i utrzymywanie pomieszczeń w czystości oraz wykonywanie drobnych napraw i prac domowych
W okresie sprawozdawczym, 31 osób uczestniczyło w działaniach Klubu, w tym:
- 18 osób realizowało zalecany plan zajęć;
- 6 osób przerwało udział w zajęciach z powodu podjęcia zatrudnienia oraz z przyczyn nieznanych (4 osobom wysłano ponowne zaproszenie do współpracy, a z 2 osobami nie nawiązano kontaktu z uwagi na zmianę adresu dotychczasowego miejsca zamieszkania rodziny);

- 7 osób zakończyło współpracę ze specjalistami Klubu, będąc w trakcie realizowania zaleconego przez członków zespołu projektującego planu zajęć, z uwagi na podjęcie aktywności zawodowej oraz konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem i chorym rodzicem
- 5 osób, po zrealizowaniu indywidualnie dostosowanego planu zajęć, uzyskało dyplom ukończenia szkoleń w Klubie Dobrych Rodziców.
Sześć rodzin zgłoszonych w roku 2013 kontynuowało współpracę z Klubem w 2014 roku.

Po zakończeniu przez uczestnika cyklu zalecanych szkoleń, zgodnie z zasadami współpracy w Klubie, rozpoczął się monitoring jego funkcjonowania w środowisku tj.: przeprowadzanie konsultacji pedagogicznych, udzielanie telefonicznych porad z zakresu realizowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec zróżnicowanych wiekowo dzieci oraz kontakt z kuratorami i pracownikami socjalnymi współpracującymi z rodziną. Monitoring każdej osoby trwa minimum 6 miesięcy.

6. Współpraca z innymi instytucjami służącymi dziecku i rodzinie, w tym z organizacjami pozarządowymi

W okresie sprawozdawczym, specjaliści wspierający rodziny zastępcze, regularnie współpracowali z wieloma instytucjami istotnymi dla funkcjonowania rodzin zastępczych. Były to m. in: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Wielkopolski Ośrodek Adopcyjny, Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych, Wielkopolski Urząd Wojewódzki, Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka, Stowarzyszenie Zastępczego Rodzicielstwa, Fundacja „Dziecko w Centrum", Fundacja na rzecz zdrowia psychicznego małych dzieci „Zero-pięć", Fundacja Wspierania Rodziny ADAMS, Poradnia Specjalistyczna Wspierania Rodzin „Pro Familia", Hostel Interwencji Kryzysowej, Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, sądy, powiatowe centra pomocy rodzinie, domy pomocy społecznej, komendy policji, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, poradnie zdrowia psychicznego, poradnie zdrowia rodzinnego, placówki opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, szkoły i przedszkola, uczelnie wyższe.
Ponadto nawiązano obiecującą współpracę z Bramą Poznania, która zaoferowała dzieciom z rodzin zastępczych interaktywne zajęcia na terenie ICHOTU. Stało się to zaczynem wspólnego programu edukacyjnego, który będzie obejmował cykl zajęć dotyczących budowania i wzmacniania więzi rodzinnych. Program zostanie zrealizowany w I półroczu 2015 r

IV. Efekty realizacji zadań przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej:

- Wydał 327(w 2013 r.: 237) opinii zarezerwowanych dla instytucji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- przekazał do Wielkopolskiego Ośrodka Adopcyjnego 23(w 2013 r.: 24) informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną,
- uzupełnił dokumentację w przypadku nowych 121 (w 2013 r.:132) dzieci, które zostały umieszczone w rodzinach zastępczych w 2014 r.,
- zorganizował dla 25 (w 2013 r.:11) dzieci opiekę w formie rodziny pomocowej, ponieważ rodzina zastępcza zawodowa nie mogła sprawować opieki z powodu zaplanowanego wypoczynku.
- przygotował informacje o wspieranych rodzinach zastępczych (102) do CWR „Swoboda" w celu ich wykorzystania do sporządzania oceny dot. rodzin zastępczych.

V. Działania koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

W 2014 r. poznańscy organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej realizowali również zadanie polegające na zapewnieniu rodzinom zastępczym wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań osób zatrudnionych na stanowisku koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku,
- pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, w szczególności przez organizowanie grup wsparcia,
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku,
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej obejmuje swoją opieką i wsparciem łącznie nie więcej niż 15 rodzin zastępczych (zmiana wprowadzona nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 25.07.2014 r.)

Koordynatorzy zatrudnieni przez:

- **Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda"** obejmują swoim wsparciem rodziny zastępcze mieszkające na obszarze działań Filii MOPR - **Starego Miasta, Wildy i Jeżyc,**

- **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie** obejmują swoim wsparciem rodziny zastępcze mieszkające na obszarze działań Filii MOPR - **Piątkowo, Nowego Miasta i Grunwaldu.**

W 2014 roku zatrudniono w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Poznaniu łącznie 10 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (9 etatów, tak jak w 2013 r.) oraz 2 psychologów – koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej podjęli współpracę ze 278 (w 2013 r.:273) rodzinami zastępczymi i 90 (w 2013r.:71) pełnoletnimi wychowankami rodzin zastępczych. Psycholodzy udzielili 319 porad rodzinom zastępczym, rodzinom biologicznym oraz pełnoletnim wychowankom w ramach poradnictwa specjalistycznego oraz przeprowadzili zajęcia dla rodzin Zastępczych („Okres dorastania", „Jak być rodzicem zastępczym i nie zwariować", „Jak łagodzić trudne zachowania dziecka poprzez bajkę czy zabawę") oraz zorganizowali 2 wyjazdy terapeutyczne.

Natomiast Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda" zatrudniło 5 (w 2013 r.:4) koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy swoim wsparciem objęli 194 dzieci (w 2013:173 dzieci) umieszczonych w 145 (2013r.: 120) rodzinach zastępczych.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej udzielali także wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej poprzez:

- pomoc w nabywaniu umiejętności samodzielnego załatwiania spraw związanych z zamieszkaniem, kształceniem, podjęciem zatrudnienia;
- pomoc w rozwiązywaniu trudnych i konfliktowych sytuacji;
- pomoc związaną z załatwianiem spraw urzędowych;
- monitorowanie postępów w zdobywaniu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych;
- pomoc w nabywaniu umiejętności społecznych.

W 2014 roku w ramach ***Resortowego programu wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej na rok 2014 „Asystent rodziny i Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*** Miasto Poznań uzyskało dotację z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej na pokrycie kosztów wynagrodzenia 9 (etatów) koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w MOPR w wysokości 107 575,30 zł (w 2013 r. Miasto Poznań uzyskało dotację w wysokości 111 420,14 zł na pokrycie kosztów wynagrodzenia 8 koordynatorów).

Całkowity koszt zatrudnienia wszystkich koordynatorów w latach 2012 - 2014 przedstawia poniższa tabela:

Jednostka zatrudniająca	**Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej**			**Wydatki na wynagrodzenia**		
	2012 r.	**2013 r.**	**2014 r.**	**2012 r.**	**2013 r.**	**2014 r.**
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	4	11 (9 etatów)	10 (9 etatów)	53 065,00	380 762,01	332 468,78
Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda"	2	4	5	10 144,00	144 977,40	176 943,45
Suma	**6**	**15**	**15**	**63 209,00**	**525 739,41**	**509 412,23**

VI. Rekomendacje/ potrzeby dotyczące rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej

Każde dziecko posiada prawo do życia i rozwoju w rodzinie. Niestety, zdarza się, że rodzina biologiczna nie może sprawować bezpośredniej opieki nad dzieckiem. Szansą wzrastania dzieci w warunkach zbliżonych do naturalnych są rodziny zastępcze. Obowiązujące rozwiązania ustawowe kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych zastępczych form opieki i kompleksową pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu.

Doświadczenia wynikające z kolejnego roku działalności organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej wskazują na / potwierdzają konieczność:

- promowania rodzinnych form pieczy zastępczej w celu zwiększenia liczby funkcjonujących niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, przy jednoczesnej redukcji liczby dzieci przebywających w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej;

- konieczność zwiększenia zatrudnienia koordynatorów: aktualnie każdy z koordynatorów pracuje średnio z 30 rodzinami. Potrzeby wynikają z aktualnej liczby rodzin zastępczych oraz z zakładanego powoływania nowych rodzin, a także z konieczności wypełnienia zapisów ustawowych (1 koordynator może mieć pod opieką nie więcej niż 15 rodzin, zmiana wprowadzona nowelizacją ustawy z dnia 25 lipca 2014 r.);

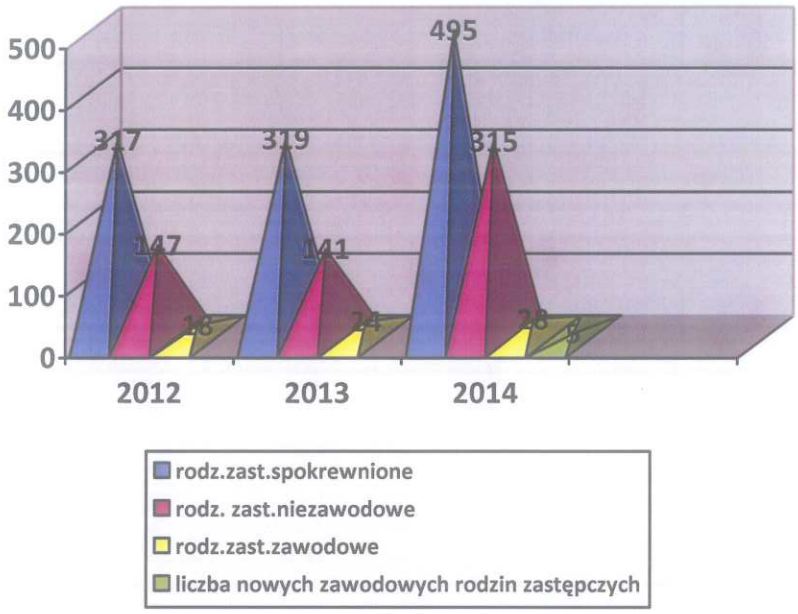
- potrzeba pozyskiwania lokali w celu tworzenia mieszkań chronionych, dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej. Corocznie pełnoletniość osiąga ok. 50 wychowanków rodzin zastępczych oraz usamodzielnia się ok. 50 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, wśród których zwłaszcza osoby opuszczające placówki to osoby wymagające pomocy w formie zapewnienia pobytu w mieszkaniu chronionym (w 2014 r. pełnoletniość osiągnęło 49 wychowanków rodzin zastępczych, a instytucjonalne formy opieki opuściło 50 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych; są to dane porównywalne z ubiegłym rokiem – odpowiednio 50 i 44 osoby).

- zapewnienia dla poznańskich placówek opiekuńczo-wychowawczych siedzib stwarzających bardziej rodzinne warunki dla maksymalnie 14 wychowanków, co wynika z konieczności osiągnięcia do 2020 roku standardu dot. liczby wychowanków w placówce opiekuńczo – wychowawczej

- biorąc pod uwagę małe zainteresowanie ofertą prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej, konieczne jest utworzenie na terenie miasta kolejnej placówki opiekuńczo – wychowawczej (placówek). Zwiększenie liczby miejsc jest niezbędne z uwagi na trudności pojawiające się w sytuacjach wymagających interwencyjnego zapewnienia opieki.

VII. Wykresy

1. Liczba rodzin zastępczych i ich typy w latach 2009-2014

2. Liczba kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe w stosunku do kandydatów szkolących się i wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych

